

Филиал муниципального бюджетного общеобразовательного учреждения «Большенуркеевская средняя общеобразовательная школа»
Сармановского муниципального района Республики Татарстан -
«Юлтимеровская основная общеобразовательная школа»

Рассмотрено на ШМО
Руководитель ШМО
Ашрафьянова Г.А.
Ашрафьянова Г.А.
протокол № 1
«21» августа 2023 г.

Согласовано
Заместитель директора по УР
Л.Н.Хайруллина
Л.Н.Хайруллина
протокол № 1
«22» августа 2023 г.

«Утверждаю»
Директор МБОУ «Большенуркеевская
СОШ» *Л.Н.Шайхеразиева*
Л.Н.Шайхеразиева
приказ № 75
«23» августа 2023 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА
по родной (татарской) литературе для 8 класса

Принято на заседании
педагогического совета
протокол № 2
«23» августа 2023 г.

Составитель: учитель
первой квалификационной категории
Шамсетдинова А.Р

Пояснительная записка

Рабочая программа разработана для 8 класса в соответствии с нормативно-правовыми и инструктивно-методическими документами:

- Федеральный закон № 273-ФЗ «Об образовании в Российской Федерации» от 29 декабря 2012 года;
- Федеральный государственный образовательный стандарт основного общего образования и науки Российской Федерации (утвержден приказом МОиН РФ от 17 декабря 2010 № 1897);
- Примерная программа по учебному предмету «Родная литература» для общеобразовательных организаций с обучением на татарском языке (1-11 классы). Составители: Д.Ф.Загидуллина, Н.М.Юсупова, Ф.Ф.Хасанова (протокол от 16 мая 2017 г. № 2/17)
- Основная образовательная программа основного общего образования МБОУ «Большенуркеевская СОШ» Сармановского района;
- Учебный план МБОУ «Большенуркеевская СОШ» Сармановского района на 2023-2024 учебный год.

Используемые учебники:

Литература (Татарская литература) 8 класс. В двух частях. Учебное пособие для общеобразовательных организаций с обучением на татарском языке. Ф.А.Ганиева, Ч.Р.Рамазанова, Казань. Татарское книжное издательство. 2015.

Учебный предмет «Родная (татарская) литература» для общеобразовательных организаций с обучением на татарском языке ориентирована на воспитание и развитие качеств личности, отвечающих требованиям информационного общества, задачам построения российского гражданского общества на основе принципов толерантности, диалога культур и уважения многонационального, поликультурного и поликонфессионального состава; предусматривает ознакомление учащихся на уровне основного общего образования с лучшими произведениями татарской литературы, с творчеством отдельных писателей, усвоение методов разбора и анализа литературных произведений; предусматривает обучение пониманию новизны в творчестве отдельных выдающихся литераторов, умению формировать объективные выводы и отношение, а также обеспечивает сохранение психического и физического здоровья детей.

Обучение татарской литературе на уровне основного общего образования включает в себя формирование необходимых для понимания и интеллектуального осмысления литературного произведения и творчества писателя теоретических и творческих навыков, а также знакомство учащихся с информацией о национальной культуре татарского народа.

На основании приказа № 75 от 23.08.2023 г. о выполнении учебных программ, если уроки совпадают с праздниками, будут использованы часы выделенные на повторение или объединены планируемые уроки по данной теме.

Ожидаемые результаты по изучению татарской литературы в 8 классе.

Название раздела	Предметные результаты		Метапредметные результаты	Личные результаты
	Ученик изучает	Ученик получает возможность изучать		
Литература как вид искусства	умение подводить итоги, обобщать материал, выражать свои чувства с помощью слов и одновременно владеть навыками совместной работы с другими; определять особенности татарской литературы начала XX века как словесного искусства на примере произведений, изученных в прошлых классах.	умение воспринимать духовно-нравственные ценности в национальной литературе через душу; умение интерпретировать изученные произведения; умение определять ох-шашки и различия героев, нравственных идеалов; умение находить информацию из различных источников;	Познавательная тренировка. 1.определяет понятия, подводит итоги, правильные выводы и навыки подведения итогов. 2.умение изменять и использовать модели для решения учебных и познавательных задач. 3.понимание чтения. Регуляторная тренировка. 1.в любой деятельности выделяет первую проблему, рефлексиирует. 2.умение планировать пути достижения цели с помощью учителя. 3.умение контролировать свою деятельность в процессе достижения результата. 4.знание основ самоконтроля, самоконтроля в процессе обучения и познания. Коммуникативная тренировка. 1.участие в совместной деятельности с учителем и сверстниками, объединение со сверстниками в группу, формирование навыков индивидуальной и групповой работы.	Умение ученика воспринимать, понимать, высказывать мысли других, рассуждать о причинах своих успехов. Самореализация, измерение границ познания своих возможностей. Воспитание уважения к своей нации, своему языку. Осознание роли татарского языка в нравственном и духовном становлении личности. Стремление к чтению с любовью
Средневековая литература. Период Казанского ханства	Умение определять религиозно-суфические взгляды в стихотворении "Насихат", умение определять позицию автора и формировать к нему свое отношение; понимать и оценивать особенности и значение языка, образности литературного текста;	умение работать с различными источниками: находить, самостоятельно использовать, группировать, сравнивать, анализировать и оценивать их; воспринимать искусство слова как сокровище, сохраняющее и закрепляющее образ жизни, духовные ценности народа;	Познавательная тренировка. 1.определяет понятия, подводит итоги, правильные выводы и навыки подведения итогов. 2.умение изменять и использовать знак, модели для решения учебных и познавательных задач. Регуляторная тренировка. 1.в любой деятельности выделяет первую проблему, рефлексиирует. 2.умение планировать пути достижения цели с помощью учителя. Коммуникативная тренировка. 1.участие в совместной деятельности с учителем и сверстниками, групповое общение со сверстниками, формирование навыков индивидуальной и групповой работы.	Создание у себя чувства гордости и гражданственности. Самореализация, измерение границ познания своих возможностей. Формирование ответственного отношения к учебе, уважительного отношения к труду, участие в социально-нужной службе. Понимание необходимости семьи в жизни человека и обществе. Знание общечеловеческих норм, усвоение правил и форм поведения в обществе.

Литература XIX века. Просветительская литература	умение оценивать содержание, тему, проблему, идею прочитанного литературного произведения, оценивать героев и литературный мир, различать его по типу и жанру; умение определять позицию автора и выстраивать к нему свое отношение; умение видеть и реализовывать стилистические особенности, как пример просветительской литературы;	умение интерпретировать изученные произведения; умение определять особенности и различия героев, нравственных идеалов; умение находить информацию из различных источников; умение воспринимать духовно-нравственные ценности в национальной литературе;	Познавательная тренировка. 1. определяет, обобщает понятия, навыки правильного вывода и подведения итогов 2. умение изменять и использовать знак, модели для решения учебных и познавательных задач. 3. понимание чтения. Регуляторная тренировка. 1. в любой деятельности выделяет первую проблему, рефлексировать. 2. умение планировать пути достижения цели с помощью учителя. 3. умение контролировать свою деятельность в процессе достижения результата. 4. знание основ самоконтроля, самоконтроля в процессе обучения и познания. Коммуникативная тренировка. 1. участие в совместной деятельности с учителем и сверстниками, объединение со сверстниками в группу, формирование навыков индивидуальной и групповой работы.	Любить свою нацию, Родину. Самореализация, измерение границ познания своих возможностей. Освоение правил проживания в обществе; демонстрация познавательной инициативы в оказании помощи соседу. Признание себя представителем своей нации; знание родного языка, истории и культурного наследия родного края, нации. Понимание необходимости семьи в жизни человека и обществе, уважительное отношение и заботливое отношение к членам семьи.
Особенность литературы начала XX века.	достижение речевого мастерства, понимание вопроса, постановка гипотезы, группировка материала, аргументация своего мнения, при необходимости - уточнение, подведение итогов, умение обобщать материал, выражать свои чувства с помощью слов;	умение работать с различными источниками: находить, самостоятельно использовать, группировать, сравнивать, анализировать и оценивать их; воспринимать искусство слова как сокровище, сохраняющее и закрепляющее образ жизни, духовные ценности народа;	Познавательная тренировка. 1. определяет понятия, подводит итоги, правильные выводы и навыки подведения итогов. 2. Понимание чтения. 3. развитие способности активно использовать словари. Регуляторная тренировка. 1. в любой деятельности выделяет первую проблему, рефлексировать. 2. умение планировать пути достижения цели с помощью учителя. Коммуникативная тренировка. 1. передать свои чувства, мысли, планировать свою деятельность; умело использовать письменные и устные формы речи. 3. формирование и развитие компетентности в области информационно-коммуникативных технологий.	Добиваться своего развития, любить нацию, Родину. Умение читателя принимать других, понимать, высказывать свои мысли. Самореализация, измерение границ познания своих возможностей. Формирование стиля деятельности. Совершенствование нравственно-духовных качеств личности: формирование национальной гордости, гражданских чувств;
Религиозно-суфийские произведения в литературе начала XX века	Умение делать выводы о традиционности в литературе посредством сравнения	умение подводить итоги, обобщать материал, выражать свои чувства с помощью слов и одновременно владеть навыками совместной работы с	Познавательная тренировка. 1. определяет понятия, подводит итоги, правильные выводы и навыки подведения итогов. 2. умение изменять и использовать знак, символ, модели для решения учебных и познавательных	Развивать самосознание, любить нацию, Родину, создавать у себя чувство гордости и гражданственности. Уважительное, уважительное и доброе

	произведений Мухаммадьяра и М. Гафури и стихов Г. Тукая на религиозную тему;	другими; освоение норм морали, правил жизни в обществе.	задач. Регуляторная тренировка. 1. различает первую проблему в любой деятельности, определяет ее пути решения, рефлексирует. 2. умение планировать пути достижения цели с помощью учителя. Коммуникативная тренировка. 1. передать свои чувства, мысли, планировать свою деятельность; умело использовать письменные и устные, монологические и контекстные виды речи. 3. формирование и развитие компетентности в области информационно-коммуникативных технологий.	отношение к другому человеку, его мнению, мировоззрению, культуре, языку, религии. Быть готовым и талантливым к диалогу с другими людьми и добиваться взаимопонимания. Создание позитивного отношения к ценностям окружающей действительности, социальной личности, к совместной осуществляемой деятельности. Уважение к ценностям другой личности.
Психологизм в литературе начала XX века	материал группирует, аргументирует свое мнение, подводит итоги, умение интерпретировать изученные произведения; умение определять сходства и различия героев, нравственных идеалов; умение обобщать материал, находить литературные приемы и на их основе овладевать навыками выявления философской мысли; умение писать и говорить	умение самостоятельно оценивать окружающий мир; умение находить информацию из различных источников; стремление к чтению литературы; умение эстетически оценивать литературный текст; воспринимать искусство слова как сокровище, сохраняющее и закрепляющее образ жизни, духовные ценности народа;	Познавательная тренировка. 1. умение изменять и использовать знак, символ, модель, схемы для решения учебных и познавательных задач. 3. понимание чтения. Регуляторная тренировка. 1. различает первую проблему в любой деятельности, определяет ее пути решения, рефлексирует. 2. умение планировать пути достижения цели с помощью учителя. 3. умение осуществлять контроль за своей деятельностью в процессе достижения результата, определять в рамках предложенных условий и требований методы шага, направленные на изменение реальности, вносить коррективы в свои действия в меняющихся ситуациях. 5. развитие способности активно использовать словари.	Создать чувство ответственности. Самореализация. Совершенствование нравственно-духовных качеств личности: Уважительное и доброе отношение к другому человеку, его мнению, мировоззрению, культуре, языку, религии. Быть готовым и талантливым к диалогу с другими людьми и добиваться взаимопонимания.
Философия боли в литературе начала XX века	умение определять содержание, тему, проблему, идею рассказа, оценивать героев и литературный мир, уметь определять позицию автора и формировать к нему свое отношение;	умение самостоятельно оценивать изученные произведения; окружающая жизнь - умение самостоятельно оценивать их; усвоение норм морали, правил жизни в обществе; выработка собственного мнения	Регуляторная тренировка. 1. умение планировать пути достижения цели с помощью учителя. 2. умение оценивать правильность учебных задач, свои возможности при их решении. Познавательная тренировка. 1. определяет понятия, подводит итоги, правильные выводы и навыки подведения итогов. 2. умение изменять и использовать знак, символ, модель, схемы для решения учебных и познавательных задач.	Позитивное отношение к учебе и труду. Создать чувство ответственности. Создание уважительного отношения к татарскому языку в межкультурном и межкультурном общении и желание его хорошо изучать; компетенция общения –

	эстетически целостный литературный текст, в то же время понимать приемы, значение языка-описания;		Коммуникативная тренировка. 1.организовывать совместную деятельность с учителем и сверстниками, объединяться со сверстниками в группы, развивать навыки индивидуальной и групповой работы. 2.передать свои чувства, мысли, планировать свою деятельность; умело использовать письменные и устные, монологические и контекстные виды речи.	владение всеми видами речевой деятельности, умение общаться на родном языке в зависимости от круга интересов учащихся средних классов, психологических и различных коммуникационных ситуаций.
Философия любви в литературе начала XX века	овладение навыками самостоятельного усвоения, чтения, понимания литературного произведения; умение определять содержание, тему, проблему, идею трагедии, оценивать героев и литературный мир, различать, к какому жанру относится произведение; умение интерпретировать изученные произведения; умение группировать, обобщать материал.	понимание вопроса, постановка гипотезы, умение выражать свои чувства с помощью слов; умение утверждать и аргументировать свои взгляды, обращаться к понятиям литературоведения; переосмысление духовно-нравственных ценностей в национальной литературе;	Познавательная тренировка. 1.формирование и развитие экологического мышления, его умение использовать в познавательной, коммуникативной, социальной практике и профессиональной ориентации. 2.признание гласных слов; формирование правил на основе выделения основных признаков. 3 . Умение работать с различными средствами массовой информации, находить, анализировать и использовать необходимую информацию в своей деятельности. Регуляторная тренировка. 1.умение оценивать правильность учебных задач, свои возможности при их решении. Коммуникативная тренировка. 1.задать вопросы по прочитанным текстам. 2.самовыражение, размышление, сравнение с мнением автора представленных текстов; умение определять возможные роли в совместной деятельности.	Сознательное, уважительное и доброе отношение к другому человеку, его мнению, мировоззрению, культуре, языку, религии, гражданской позиции (мировоззрению). Быть готовым и талантливым к диалогу с другими людьми и добиваться взаимопонимания. Создать чувство ответственности. Совершенствование нравственно-духовных качеств личности: формирование национальной гордости, гражданских чувств; освоение норм морали.
Философия любви и борьба за новую жизнь в литературе 20-30-х годов романтика	умение оценивать содержание, тему, проблему, идею прочитанного литературного произведения, оценивать героев и литературный мир, различать его по типу и жанру; умение определять позицию автора и формировать к нему свое	воспринимать искусство слова как сокровище, сохраняющее и закрепляющее образ жизни, духовные ценности народа; окружающая жизнь- умение самостоятельно оценивать; усвоение нравственных норм, соблюдение правил жизни в обществе.	Познавательная тренировка. 1.умение активно использовать словари, другие поисковые схемы. 2.взаимодействие с электронными поисковыми системами. Регуляторная тренировка. 1.знание основ самоконтроля, умение принимать решения в процессе обучения и познания. 2.умение осуществлять контроль за своей деятельностью в процессе достижения результата, определять в рамках предложенных условий и требований методы шага, направленные на изменение реальности, вносить коррективы в свои действия в меняющихся ситуациях.	Сознательное, уважительное и доброе отношение к другому человеку, его мнению, мировоззрению, культуре, языку, религии, гражданской позиции (мировоззрению). Быть готовым и талантливым к диалогу с другими людьми и добиваться взаимопонимания.

	отношение; умение понимать особенности, значение Языково-образных приемов литературного текста;		3.развитие способности активно использовать словари. Коммуникативная тренировка. 1.умение определять задачи общения и выбирать соответствующие ему речевые меры. 2.умение аргументировать и вежливо отстаивать свое мнение. 3.умение достойно признать и исправить свои ошибки.	
Литература периода Великой Отечественной войны	умение правильно расставлять стихи с соответствующей интонацией, пафосом, логическими акцентами на смысл стихотворения, делать паузы в нужном месте; умение выражать образы и выражать связи между ними; анализировать мыслительную и эмоциональную идентичность, изобразительные средства.	Умение оценить ценность Великой Победы с учетом целей, характера и отношения народов, принимавших участие в Великой Отечественной войне; показать особенности литературы, созданного в период Великой Отечественной войны	Познавательная тренировка. 1.умение ученика самостоятельно организовывать свою деятельность, оценивать, определять область своей заинтересованности; самостоятельно раскрывать тему, поставленную проблему, рассуждать. Регуляторная тренировка. 1.самостоятельно выявить причины успеха или неудачи. 2.умение находить выход из ситуаций сбоев. 3.определить, какие из шагов, направленных на изменение реальности, в зависимости от прошлого приводят к получению положительного продукта при решении учебных задач (ретроспективно). Коммуникативная тренировка. 1.умение аргументировать свое мнение, спрашивать мнение партнера в ходе диалога. 2.умение определять задачи общения и выбирать соответствующие ему речевые меры. 3.умение аргументировать и вежливо отстаивать свое мнение.	Совершенствование нравственно-духовных качеств личности: формирование национальной гордости, гражданских чувств.Позитивное отношение к учебе и труду.Развивать самосознание, любить нацию, Родину, создавать у себя чувство гордости и гражданственности.Уважительное и доброе отношение к другому человеку, его мнению, мировоззрению, культуре, языку, религии.
Литература 60-80-х годов	внимание к времени написания произведения, умение объяснять о трудностях, трагедиях и их причинах, вызванных войной; анализировать в связи с событиями копируемое значение произведения, совпадающее с его красотой - поэтику произведения.	умение интерпретировать изученные произведения; умение определять ох-шашки и различия героев, нравственных идеалов; умение находить информацию из различных источников; стремление к чтению с удовольствием	Познавательная тренировка. 1.Чтение с пониманием.Найти в тексте запрашиваемую информацию, соответствующую целям своей деятельности. 2.ориентация в содержании текста,понимание полного смысла текста. 3.формирование правила на основе выделения основных признаков вокруг темы. 4.Умение работать с различными средствами массовой информации, находить, анализировать необходимую информацию и использовать ее в своей деятельности. Регуляторная тренировка. 1.аргументировать причины, по которым ожидаемый результат не может быть достигнут или не может быть достигнут, и дать оценку своей деятельности.	Совершенствование нравственно-духовных качеств личности: формирование национальной гордости, гражданских чувств; освоение норм морали, правил жизни в обществе.Позитивное отношение к учебе и труду.Развивать самосознание, любить нацию, Родину, создавать у себя чувство гордости и гражданственности.Уважительное и доброе отношение к другому человеку, его мнению,

			Коммуникативная тренировка. 1. умение использовать компьютерные технологии для решения вопросов информационного и коммуникативного обучения. 2. умение определять задачи общения и выбирать соответствующие ему речевые меры. 3. умение аргументировать и вежливо отстаивать свое мнение.	мировоззрению, культуре, языку, религии.

Содержание татарской литературы в 8 классе.

Название раздела	Содержание	Модуль воспитательной программы “Школьный урок”	Количество часов
Литература как вид искусства	Место среди других видов искусства. Особенности построения модели жизни в искусстве слова. Литература как познавательное средство жизни и богатого духовного мира человека. Его нравственное и эстетическое воздействие на человека.	установление доверительных отношений между педагогическим работником и его обучающимися, способствующих позитивному восприятию обучающимися требований и просьб педагогического работника, привлечению их внимания к обсуждаемой на уроке информации, активизации их познавательной деятельности; побуждение обучающихся соблюдать на уроке общепринятые нормы поведения, правила общения со старшими (педагогическими работниками) и сверстниками (обучающимися), принципы учебной дисциплины и самоорганизации	
Средневековая литература. Период Казанского ханства	Краткий исторический, культурный, литературный обзор периода Казанского ханства. Информация о жизни мухаммадьяра. Стихотворение «наставление». Татарская литература древнего и среднего веков развивалась в направлении восточной литературы, основывалась на идеологии, философии ислама. Устойчивые мотивы: доброта, доброе имя, нравственность, Совершенный Человек и другие романтические мотивы в средневековой литературе. Наставничество. Символические образы.	привлечение внимания обучающихся к ценностному аспекту изучаемых на уроках явлений, организация их работы с получаемой на уроке социально значимой информацией – инициирование ее обсуждения, высказывания обучающимися своего мнения по ее поводу, выработки своего к ней отношения	
Литература XIX	Краткий исторический обзор периода.	организация шефства мотивированных и	

века. Просветительская литература	Просветительское движение татар. Повесть Мусы Акъегетзаде «хисамутдин менла». Информирование о жизненном пути писателя. Различение новых видов и жанров в литературе. Жанр повести. Сюжет, тема, проблема, идея произведения. Основная тема в просветительской литературе – борьба за знания, нравственность, воспитание, профессионализм, а главное-за ветхость и новизну. Описание просвещенной личности: образованность, профессионализм, знание религиозных законов, Корана. Продвижение женской свободы.	эрудированных обучающихся над их неуспевающими одноклассниками, дающего обучающимся социально значимый опыт сотрудничества и взаимной помощи	
Особенность литературы начала XX века.	Краткий исторический обзор периода. Освоение восточными и русско-европейскими литературно-философскими, культурными достижениями словесного искусства в начале XX века. Центр проблем нации, нравственные, философские и литературно–эстетические изыскания писателей, опыты. Выход на Площадь героев нового типа.	иницирование и поддержка исследовательской деятельности обучающихся в рамках реализации ими индивидуальных и групповых исследовательских проектов, что даст обучающимся возможность приобрести навык самостоятельного решения теоретической проблемы, навык генерирования и оформления собственных идей, навык уважительного отношения к чужим идеям, оформленным в работах других исследователей, навык публичного выступления перед аудиторией, аргументирования и отстаивания своей точки зрения; привлечение внимания обучающихся к ценностному аспекту изучаемых на уроках явлений, организация их работы с получаемой на уроке социально значимой информацией – инициирование ее обсуждения, высказывания обучающимися своего мнения по ее поводу, выработки своего к ней отношения; использование воспитательных возможностей содержания учебного предмета через демонстрацию обучающимся примеров ответственного, гражданского поведения, проявления человеколюбия и добросердечности, через подбор соответствующих текстов для чтения, задач для решения, проблемных ситуаций для обсуждения в классе	
Религиозно-суфийские произведения в	Стихотворение М. Гафури «наставление». Информирование о жизненном пути писателя. Наставление в литературе. Приоритет дидактики -	использование воспитательных возможностей содержания учебного предмета через демонстрацию	

литературе начала XX века	наставления М. Гафури в творчестве раннего периода. Основной мотив наставления-сделать человека нравственным, образованным. Лирический герой призывает быть искренним, справедливым, отзывчивым, не увлекаться мирскими благами и удовольствиями. Продолжение традиций средневековой татарской литературы в творчестве М. Гафури. Особенности ритма, рифмы, строфы. Стихи Габдуллы Тукая «слово друзьям», «любовь», «слова одного татарского поэта». Жизнь, творчество, дополнительная информация. Разделение творчества поэта на периоды, присущие каждому периоду. Особенности лирического тура, лирического жанра. Лирический образ героя. Основные мотивы, поднятые в творчестве поэта: учеба-знание –размышление о невежестве татарского народа, о путях выхода из этого положения; любовь – искренняя любовь к чистой любви, воспевание его величия, женской красоты; поэтическое дело-борьба за национальную свободу. Язык-образительные средства. Ритм и рифма, и строчка, строфа.Гражданская лирика	обучающимся примеров ответственного, гражданского поведения, проявления человеколюбия и добросердечности, через подбор соответствующих текстов для чтения, задач для решения, проблемных ситуаций для обсуждения в классе	
Психологизм в литературе начала XX века	Рассказ Шарифа Камала "Буранда". Жизненный путь писателя. В рассказе» Буранда " главная цель автора – объяснить переживания Мустафы. Печальная жизнь матери, причины сожаления главного героя вызывают сожаление. Образ Бурана-это не только образ вводящей в заблуждение природы, но и большая ошибка в отношении матери Мустафы, заблуждения, современные чувства, душевное состояние. Трагическое завершение произведения, особенно грустное описание, делает рассказ незабываемым. Литературный тур, определение жанра. Система образов: человек, природа или вещь, искусственные образы. Образы человека: главные герои, вспомогательные герои, участвующие герои, именуемые герои и сводные образы. Литературные приемы: повторение, близость, противопоставление, возвращение в прошлое.Тропы. Пафос произведения-сентиментальный пафос. Стиль писателя. Художественный стиль в литературе.	установление доверительных отношений между педагогическим работником и его обучающимися, способствующих позитивному восприятию обучающимися требований и просьб педагогического работника, привлечению их внимания к обсуждаемой на уроке информации, активизации их познавательной деятельности; побуждение обучающихся соблюдать на уроке общепринятые нормы поведения, правила общения со старшими (педагогическими работниками) и сверстниками (обучающимися), принципы учебной дисциплины и самоорганизации. инициирование и поддержка исследовательской деятельности обучающихся в рамках реализации ими индивидуальных и групповых исследовательских проектов, что даст обучающимся возможность приобрести навык самостоятельного решения теоретической проблемы, навык генерирования и оформления собственных идей, навык уважительного	
Философия боли в литературе начала	История Фатиха Амирхана» в руинах". Жизненный путь писателя. Рассказ повествует о тяжелых,		

XX века	печальных событиях. Осознание бессмысленности жизни через красоту, молодость, любовь, своевременность счастья. Внутренняя передача произведения через музыку: плач старика Сулеймана, ворота, звонок, сад, звук соловья, мелодия гитары, кашель старухи. Литературный тур, определение жанра. Система образов: человек, природа или вещь, искусственные образы. Образы человека: главные герои, вспомогательные герои, участвующие герои, именуемые герои и сводные образы. Литературные приемы: повторение, близость, противопоставление, возвращение в прошлое. Тропы. Пафос (сентиментальный пафос), философское наполнение произведения. Стиль писателя: рассказ повествует о жизни и жизни, выражает философию экзистенциализма.	отношения к чужим идеям, оформленным в работах других исследователей, навык публичного выступления перед аудиторией, аргументирования и отстаивания своей точки зрения; привлечение внимания обучающихся к ценностному аспекту изучаемых на уроках явлений, организация их работы с получаемой на уроке социально значимой информацией – инициирование ее обсуждения, высказывания обучающимися своего мнения по ее поводу, выработки своего к ней отношения; использование воспитательных возможностей содержания учебного предмета через демонстрацию обучающимся примеров ответственного, гражданского поведения, проявления человеколюбия и добросердечности, через подбор соответствующих текстов для чтения, задач для решения, проблемных ситуаций для обсуждения в классе	
Философия любви в литературе начала XX века	Трагедия «Тагир-Зухра» Фатхи Бурнаша. Знакомство с жизнью писателя. Чтение трагедии "Тагир-Зухра". Вспомнить особенности анализа вида драмы. Определение конфликта. В мировой литературе широко распространены любовь и коварство, борьба справедливости и зла. Пафос трагедии (трагический пафос), определение стиля писателя – художественно-оформленный стиль в литературе.	привлечение внимания обучающихся к ценностному аспекту изучаемых на уроках явлений, организация их работы с получаемой на уроке социально значимой информацией – инициирование ее обсуждения, высказывания обучающимися своего мнения по ее поводу, выработки своего к ней отношения.	
Философия любви и борьба за новую жизнь в литературе 20-30-х годов романтика	Драма Карима Тинчурина «угасшие звезды». Информирование о жизненном пути писателя. Особенности анализа драматических произведений. Выявление сюжетно-композиционной составляющей произведения, написанного в жанре трагической драмы. Представление на тему человеческого счастья, проблема драмы, определение идеи . Характеристика основных образов, изучение художественного оформления. Портрет. Психологизм . Стиль писателя - трагический. Описание романтики борьбы в литературе 30-х годов. Описание жизни с соблюдением законов условности. Поиск нового героя, характерного для современности.	организация шефства мотивированных и эрудированных обучающихся над их неуспевающими одноклассниками, дающего обучающимся социально значимый опыт сотрудничества и взаимной помощи	

	Литературный Барш: период литературы. Поэма Хади Такташа «Алсу». Познакомить с жизнью и творчеством самого популярного, известного поэта, прозаика, драматурга, отражающего переживания, противоречия своего времени. В поэме «Алсу» - изображение молодости, романтики борьбы. Литературный тур и жанры. Лиро-эпический жанр-поэма. Образность литературного произведения. Образ, символ, деталь. Образы человека: главный герой, вспомогательный герой, участвующие герои, сводные образы. Характер. Лирический герой, лирический "я", авторский образ, авторская позиция. Литературное произведение. Содержание и форма. Тема, проблема, идея, пафос. Идеально. Мир, описанный в произведении. Пейзаж, портрет. Литературное творчество. Художественные приемы и стиль. Литературные приемы: повторение, близость, противопоставление. Язык-стилистические средства (лексические, стилистические, фонетические средства и тропы). Особенности построения и разборки речи. Ритм и рифма, и строчка, строфа. Повесть «не врученные письма» Аделя Кутуя. Информирование о жизненном пути писателя. Элементы конфликта, сюжета, сюжета. Композиция: наружное и внутреннее строение. Тема, проблема, идея, пафос. Идеально. Психологизм. Открытие темы любви, создания семьи. Анализ произведения с точки зрения причин, решения конфликта. Сделать акцент на том, что основной конфликт-это внутренний конфликт. Выяснение того, что Галя пишет письма для себя. Этапы сюжета. Жанр эпистолярной повести.		
Литература периода Великой Отечественной войны	Стихи Фатиха Карима «Сибали да сибали», «Клятва», «за Родину», «желание», «расскажут много слов», «у нас судьба», «Газиз анкай». Информация о жизненном пути. Разделение творчества на периоды. Особенности творчества военного времени: присяга на верность победе и Отечеству; обогащение духовного мира лирического героя; философское размышление о жизни и смерти; чувства ненависти к фашизму; горечь родного края, близких. Гражданская лирика, душевная лирика. В послевоенное время творчество поэта	иницирование и поддержка исследовательской деятельности обучающихся в рамках реализации ими индивидуальных и групповых исследовательских проектов, что даст обучающимся возможность приобрести навык самостоятельного решения теоретической проблемы, навык генерирования и оформления собственных идей, навык уважительного отношения к чужим идеям, оформленным в работах	

	достигло наивысшей точки в жанре поэмы и баллады. В поэме» зеленая гармонь с колокольчиком " лирическое описание мира Души, чувств воина. В стихотворении "сибали да сибали" описывается трагедия войны через природные явления, язык-изобразительное средство, литературный прием.	других исследователей, навык публичного выступления перед аудиторией, аргументирования и отстаивания своей точки зрения; привлечение внимания обучающихся к ценностному аспекту изучаемых на уроках явлений, организация их работы с получаемой на уроке социально значимой информацией – инициирование ее обсуждения, высказывания обучающимися своего мнения по ее поводу, выработки своего к ней отношения; использование воспитательных возможностей содержания учебного предмета через демонстрацию обучающимся примеров ответственного, гражданского поведения, проявления человеколюбия и добросердечности, через подбор соответствующих текстов для чтения, задач для решения, проблемных ситуаций для обсуждения в классе	
Литература 60-80-х годов	Возвращение татарской литературы на национальные основы во второй половине XX века. В этот период звучание новых жанров, тем-мотивов, литературных форм. Стремление литературы к новизне: обращение к новым творческим течениям, жанровым формам, темам, поиск в вопросе литературного героя. Постановка вопросов свободы, свободы личности, совести мысли Автобиографическая повесть Гумера Баширова «мой родной край – зеленая колыбель». (сокращенно). Информирование о жизненном пути писателя. В повести отражена целая панорама жизни народа. В произведении описывается чувство гордости за Родину, за свой народ, повесть воспитывает у учащихся любовь к труду, родной земле. В них поэт описывает прошлое и настоящее татарского села, древние обычаи, обычаи, богатство души народа, национальные качества. Г. Баширов-мастер портрета, пейзажей природы, характера; Гуманобраза. Язык-стилистические средства (лексические, стилистические, фонетические средства и тропы). Литературная речь: рассказ, разговор (диалог), речь (монолог). Особенности посевной речи. Стиль писателя. Информирование о жизненном пути писателя Аяза Гилязова “весенние караваны". Жанр повести. Повествование, описание, оценка слоев. Образность в литературном произведении: значение литературных деталей, сводных и символических образов в раскрытии содержания произведения. Выявление хронотопа, архетипа при содержательном и формальном анализе повести. Язык - стилистические средства. Название произведения имеет внутреннее и внешнее значение. Критическая оценка времени. Особенности стиля писателя. Повесть миргазияна Юнуса “остаться на высоте”		

(“только в Шамдалях горят огни”) о жизненном пути писателя. Жанр повести. Повествование, описание, оценка слоев. Образность в литературном произведении: значение литературных деталей, сводных и символических образов в раскрытии содержания произведения. Выявление хронотопа, архетипа при содержательном и формальном анализе повести. Язык - стилистические средства. Название произведения имеет внутреннее и внешнее значение. Критическая оценка времени. Особенности стиля писателя. Развитие речи оценка литературного произведения

Стихи Рауля Файзуллина «мелочь души ссылка на современность...«» лебеди», «я тебе ветер мягкого Заря...“;” время“;” светлая мелодия ” и другие. Информирование о жизненном пути поэта. 60 нстеллар, ритмика, рифма, образларсистематизация творчества. Р. Файзуллинкиформы, в которых метафора получена. Анализ лирических произведений. Природа-впечатлительная песня. Философская лирика.

Грустная комедия Туфана Миннуллина «Альмандар из Альдермеша». Информирование о жизненном пути писателя. Особенности анализа драматических произведений. Виды сопротивления: внешнее сопротивление на главной сюжетной линии между Альмандаром и концом, внутреннее сопротивление в глубине души; внешнее сопротивление на вспомогательных сюжетных линиях формируется между Альмандаром и Уммией, Альмандаром и Искандером. Главное противоречие на главной сюжетной линии. Обогащение произведения философскими мыслями. Представление образа альмандара, его современность, народный образ-характер. В 2005 году в республике Татарстан было введено 1 млн. кв. м. жилья, что составляет 2,5 млн. кв. метров на одного человека. Картины реальной жизни сочетаются условностью и символами, тем самым достигая полного раскрытия основной идеи в произведении.

Повесть Фаниса Яруллина «парусники испытываются на ветру». Информирование о жизни и творчестве

	писателя. Повесть» парусник " –автобиографическая повесть. Человекоподобие, величие. Тема, проблема, идея, пафос. Идеально. Стиль писателя. Стихи мударриса Аглямова «было бы березой», «очаговые места». Ознакомление с жизнью и творчеством поэта. Классическое стихотворение. Посвящение человека теме славы, почета. Особенности анализа лирических произведений. Лирические жанры: гражданская лирика, душевная лирика. Литературные приемы: повторение, близость, противопоставление, возвращение в прошлое (ретроспекция). Строка стихотворения. Стиль писателя: экзистенциальное начало.		
Всего			34

АҢЛАТМА ЯЗУЫ

Программа түбэндәге дәүләт документларына нигезләнеп язылды:

1. “Россия Федерациясендә мәгариф турында” Россия Федерациясендә федераль Законы (29.12.2012 №273-ФЗ)
2. Төп гомуми белем бирүнең Федераль дәүләт белем бирү стандарты (Россия Мәгариф һәм Фән министрлыгында 2010 нчы елның 17 нче декабрь боерыгы 1897 нче номер белән расланган, РФ Юстиция Министрлыгында 19644 нче регистрацион номеры белән 2011 нче елның 1 нче февралендә теркәлгән).
3. Татарстан Республикасы Сарман муниципаль районы муниципаль бюджет гомуми белем бирү учреждениесе “Зур Нөркәй урта гомуми белем бирү мәктәбе»нең 2023-2024 нче уку елына уку планы.
4. Татарстан Республикасы Сарман муниципаль районы муниципаль бюджет гомуми белем бирү учреждениесе “Зур Нөркәй урта гомуми белем бирү мәктәбе” нең төп белем бирү буенча төп уку программасы
5. ТР мәгариф һәм фән министрлыгы тарафыннан тәгъдим ителгән “Татар телендә гомуми төп һәм урта белем бирү мәктәпләре өчен татар әдәбиятыннан авторлык (эш) программасы (5-9 нчы сыйныфлар). Төзүче – авторлар: Ф.А.Ганиева, М.Д.Гарифуллина, Казан, 2014 ел

Татар әдәбиятын уку тууның максаты һәм бурычлар

8 нче сыйныфта әдәбиятны уку тууның төп максаты :

- матур әдәбият эсәрләрен форма һәм эчтәлек берлегендә аңларга һәм анализларга өйрәтү;
- логик фикерләү сәләтен үстерү һәм камилләштерү;
- балаларның рухи дөньяларын баепу.

Бу процесс өч – гамәли, гомуми белем бирү, тәрбияви яссылыкларны берләштереп алып барылырга тиеш.

Әлеге максат түбэндәге бурычларны алга куя:

- укучының төп әдәби-тарихи мәгълүматларны һәм әдәби-теоретик төшенчәләрне белүенә ирешү һәм анализ барышында кулланырга

күнектерү;

- укучыда матур әдәбият әсәрләрен мәстәкыйль уку ихтыяжы булдыру;
- укучының телдән һәм язма сөйләмен үстерү;
- укучыда үз милләтенә, аның әдәбиятына, мәданиятенә карата хөрмәт, дөньяга гуманлы караш, гражданлык тойгысы, патриотизм хисләре, үзмилләтенә, шушы төбәктә яшәүче башка халыкларның мәдәни кыйммәтләренә хөрмәт хисләре тәрбияләү.

Искәрмә. Бәйрәм көннәренәң дәресләр үткәрү көннәренә туры килүе сәбәпле, мәгънә ягыннан бердәй булган темалар, кабатлау өчен бирелгән дәресләр берләштереләп үткәрелә. (Нигезләнде: педсовет № 2, 23.08.2023, приказ № 75, 23.08.2023)

Әдәбият предметының укуы планында тоткан урыны:

8 нче сыйныфларда уку атнасы – 34 атна, әдәбият дәресләре атнага 1 сәгать укытыла. 8 нче сыйныфта уку елына барлыгы – 34 сәгать

8 нче класста татар әдәбиятын өйрәнү буенча көтелгән нәтижәләр.

Бүлек исеме	Предмет нәтижәләре		Метапредмет нәтижәләре	Шәхси нәтижәләр
	Укучы өйрәнә	Укучы өйрәнергә мөмкинчелек ала		

Сэнгать төре буларак әдәбият	нәтижәләр чыгара, материалны гомумиләштерә белү, үз хисләреңне сүзләр ярдәмендә аңлата алу һәм бер үк вакытта башкалар белән бергәләп эшләү күнекмәләренә ия булу; узган сыйныфларда өйрәнгән әсәрләр мисалында XX гасыр башы татар әдәбиятының сүз сэнгате буларак үзенчәлекләрен билгели алу.	милли әдәбияттагы рухи-әхлакый кыйммәтләрне күнел аша уздырып кабул итәргә өйрәнү; өйрәнелгән әсәрләрне шәрехли белүгә ирешү; геройларның, әхлакый идеалларның охшаш һәм аермалы якларын билгеләү күнекмәсенә ия булу; төрле чыганаклардан мәгълүматлар таба белү;	Танып-белү күнекмәсе. 1. Төшенчәләрне билгели, йомгаклый, дәрәҗә нәтижә һәм йомгак ясау күнекмәләре. 2. Уку һәм танып-белү мәсьәләләрен чишү өчен модельләрне үзгәртү һәм куллана белү күнекмәсе. 3. Аңлап уку. Регулятив күнекмә. 1. Теләсә нинди эшчәнлектә иң беренче проблеманы аерып ала, рефлексия ясый. 2.Максатка ирешү юлларын укытучы ярдәмендә планлаштыра белү. 3. Нәтижәгә ирешү процессында үз эшчәнлегенә контроль ясый белү. 4. Үзконтроль нигезләрен яхшы белү, уку һәм танып-белү процессында үзбәя. Коммуникатив күнекмә. 1. Укытучы һәм яшьтәшләре белән бердәм эшчәнлектә катнаша, яшьтәшләре белән төркемгә берләшә, индивидуаль һәм төркемдә эшли белү күнекмәсе булдыру.	Укучының башкаларны кабул итүе, аңлавы, фикерләрен житкерә алуы, үз уңышларыңның (уңышсызлыкларыңның) сәбәпләре турында фикер йөртү. Үз максат кую, үз мөмкинлекләреңне белү-белмәү чикләрен чамалау. Үз милләтенә, үз теленә хөрмәт тәрбияләү. Татар теленә татар халкы өчен төп милли –мәдәни кыйммәт булуын, ана телендә шәхеснең әхлакый һәм рухи яктан формалашуындагы ролен аңлау. Әдәбиятны теләп, яратып укуга омтылу
Урта гасырлар әдәбияты. Казан ханлыгы чоры	«Нәсыйхәт» шигырендәге дини-суфичыл фикерләрен билгели алу, автор позициясен ачыклау һәм аңа үз мөнәсәбәтеңне булдыру күнекмәсенә ия булу; әдәби текстны тел-сурәтләр алымнарының, образлылыкның үзенчәлекләрен һәм әһәмиятен аңлап	төрле чыганаклар белән эшли белү: аларны таба, мөстәкыйль рәвештә куллана, төркемдә, чагыштыра, анализлай һәм бәяли алу; сүз сэнгатен халыкның яшәү рәвешен, рухи кыйммәтләрне саклап калган һәм беркетә килгән	Танып-белү күнекмәсе. 1. Төшенчәләрне билгели, йомгаклый, дәрәҗә нәтижә һәм йомгак ясау күнекмәләре. 2. Уку һәм танып-белү мәсьәләләрен чишү өчен билге, модельләрне үзгәртү һәм куллана белү күнекмәсе. Регулятив күнекмә. 1. Теләсә нинди эшчәнлектә иң беренче проблеманы аерып ала, рефлексия ясый. 2.Максатка ирешү юлларын укытучы ярдәмендә планлаштыра белү. Коммуникатив күнекмә. 1. Укытучы һәм яшьтәшләре белән бердәм эшчәнлектә катнашу, яшьтәшләре белән төркемгә берләшү, индивидуаль һәм төркемдә эшли белү күнекмәсе булдыру.	Үзгәндә горурлык һәм гражданлык хисләре булдыру. Үз максат кую, үз мөмкинлекләреңне белү-белмәү чикләрен чамалау. Укуга җаваплы караш, хезмәткә хөрмәтле караш формалаштыру, социаль кирәкле хезмәттә катнашу. Кеше торышында һәм җәмгыятьтә гаиләнең кирәклеге аңлау. Гомумкешелек нормаларын белү, җәмгыятьтә үзгәңне тоту
	бәяли белү;	хәзинә буларак кабул итү;		кагыйдәләрен һәм формаларын үзләштерү.

XIX гасыр әдәбияты. Мәғрифәтчелек әдәбияты	укыган әдәби әсәрнең эчтәлеген, темасын, проблемасын, идеясен билгели, геройларын һәм әдәби дөньясын бәяли алу, аның нинди төр һәм жанрга каравын аеру; автор позициясен ачыклай алу һәм аңа үз мөнәсәбәтне булдыру күнекмәсенә ия булу; мәғрифәтчелек әдәбияты үрнәге буларак, стиль үзенчәлекләрен күрсәтә белү;	өйрәнелгән әсәрләрне шәрехли белүгә ирешү; геройларның, әхлакый идеалларның охшаш һәм аермалы якларын билгеләү күнекмәсенә ия булу; төрле чыганақлардан мәгълүматлар таба белү; милли әдәбияттагы рухи-әхлакый кыйммәтләрне күнел аша уздырып кабул итәргә өйрәнү;	Танып-белү күнекмәсе. 1. Төшенчәләрне билгели, йомгаклай, дәрәҗә һәм йомгак ясау күнекмәләре 2. Уку һәм танып-белү мәсьәләләрен чишү өчен билге, модельләрне үзгәртү һәм куллана белү күнекмәсе. 3. Аңлап уку. Регулятив күнекмә. 1. Теләсә нинди эшчәнлектә иң беренче проблеманы аерып ала, рефлексия ясый. 2.Максатка ирешү юлларын укытучы ярдәмендә планлаштыра белү. 3. Нәтижәгә ирешү процессында үз эшчәнлегенә контроль ясый белү. 4. Үзконтроль нигезләрен яхшы белү, уку һәм танып-белү процессында үзбәя. Коммуникатив күнекмә. 1. Укытучы һәм яшьтәшләре белән бердәм эшчәнлектә катнаша, яшьтәшләре белән төркемгә берләшә, индивидуаль һәм төркемдә эшли белү күнекмәсе булдыру.	Үз милләтнең, Ватаныңны ярату. Үз максат кую, үз мөмкинлекләрен белү-белмәү чикләрен чамалау. Жәмгыятьтә яшәү кагыйдәләрен үзләштерү; күршенә ярдәм итүдә танып-белү инициативасы күрсәтү. Үзгәңне милләтнең вәкиле итеп тану; туган телнең, туган төбәгенң, милләтнең тарихын һәм мәдәни мирасын белү. Кеше тормышында һәм жәмгыятьтә гаиләнең кирәклеге аңлау, гаилә әгъзаларына хөрмәт белән караш һәм кайгырту мөнәсәбәт.
XX гасыр башы әдәбиятының үзенчәлеге.	сөйләм осталыгына ирешү, мәсьәләне аңлай, гипотеза куя, материалны төркемле, үз фикеренә дәлил, кирәк икән - үзгәртә-төгәлләштерә, нәтижеләр чыгара, материалны гомумиләштерә белү,	төрле чыганақлар белән эшли белү; аларны таба, мөстәкыйль рәвештә куллана, төркемле, чагыштыра, анализлай һәм бәяли алу; сүз сәнгәтен халыкның	Танып-белү күнекмәсе. 1. Төшенчәләрне билгели, йомгаклай, дәрәҗә һәм йомгак ясау күнекмәләре. 2. Аңлап уку. 3. Сүзлекләрен актив куллана белү сәләтен үстерү. Регулятив күнекмә. 1. Теләсә нинди эшчәнлектә иң беренче проблеманы аерып ала, рефлексия ясый. 2.Максатка ирешү юлларын укытучы ярдәмендә планлаштыра белү. Коммуникатив күнекмә. 1. Үз хисләренә,	Үзгәңне үсешенә ирешү, милләтне, Ватаны ярату. Укучының башкаларны кабул итүе, аңлавы, фикерләрен житкерә алуы. Үз максат кую, үз мөмкинлекләрен белү-белмәү чикләрен чамалау. Эшчәнлек стилиен формалаштыру.
	үз хисләренә сүзләр ярдәмендә аңлата алу; «импрессионизм алымы», «сызлану фәлсәфәсе» төшенчәләрен үзләштерү;	яшәү рәвешен, рухи кыйммәтләрен саклап калган һәм беркетә килгән хәзинә буларак кабул итү;	фикерләренә бирү, үз эшчәнлегенә планлаштыру; язма һәм телдән сөйләм төрләрен оста файдалана белү. 3. Информацион-коммуникатив технологияләр өлкәсендә компетентлыкны формалаштыру һәм үстерү.	Шәхеснең әхлакый-рухи сыйфатларын камилләштерү: милли горурлык, гражданлык хисләре формалаштыру;

XX гасыр башы әдәбиятын дадини-суфичыл әсәрләр	Мөхәммәдьяр һәм М. Гафуриның Нәсыйхәт әсәрләрен чагыштыру аша, әдәбиятта традиция һәм яңалык турында нәтижә ясауга ирешү; Мөхәммәдьяр һәм М. Гафуриның Нәсыйхәт әсәрләрен һәм Г. Тукайның дини темага язылган шигырләрән чагыштыру аша, әдәбиятта традиционлык турында нәтижә ясый белү;	нәтижәләр чыгара, материалны гомумиләштерә белү, үз хисләреңне сүзләр ярдәмендә аңлата алу һәм бер үк вакытта башкалар белән бергәләп эшләү күнекмәләренә ия булу; әхлак нормаларын, жәмгыятьтә яшәү кагыйдәләрен үзләштерү.	Танып-белү күнекмәсе. 1. Төшенчәләрне билгели, йомгаклы, дәрәс нәтижә һәм йомгак ясау күнекмәләре. 2. Уку һәм танып-белү мәсьәләләрен чишү өчен билге, символ, модельләрне үзгәртү һәм куллана белү күнекмәсе. Регулятив күнекмә. 1. Теләсә нинди эшчәнлектә ин беренче проблеманы аерып ала, аның чишелеш юлларын билгели, рефлексия ясый. 2. Максатка ирешү юлларын укучы ярдәмендә планлаштыра белү. Коммуникатив күнекмә. 1. Үз хисләреңне, фикерләреңне бирү, үз эшчәнлегеңне планлаштыру; язма һәм телдән, монологик һәм контекст сөйләм төрләрен оста файдалана белү. 3. Информацион-коммуникатив технологияләр өлкәсендә компетентлыкны формалаштыру һәм үстерү.	Үзәңне үстерү, милләтне, Ватанны ярату, үзәңдә горурлык һәм гражданлык хисләре булдыру. Башка кешегә, аның уй-фикеренә, дөньяга карашына, мәдәниятенә, теленә, диненә карата аңлы, хөрмәтле һәм игелекле караш. Башка кешеләр белән диалог оештырырга эзәр һәм сәләтле булу һәм үзара аңлашуга ирешү. Әйләнә-тирәдәге чынбарлык, социаль шәхес кыйммәтләренә, бердәм башкарыла торган эшчәнлеккә унай караш тудыру. Башка шәхеснең кыйммәтләренә хөрмәт.
XX гасыр башы әдәбиятын да психологизм	материалны төркемле, үз фикереңне дәлилле, нәтижәләр чыгара, өйрәнелгән әсәрләренә шәрехли белүгә ирешү; геройларның, әхлакый	әйләнә-тирәдәге тормышны мөстәкыйль бәяли белү; төрле чыганақлардан мәгълүматлар таба белү; әдәбиятны теләп, яратып укуга	Танып-белү күнекмәсе. 1. Уку һәм танып-белү мәсьәләләрен чишү өчен билге, символ, модель, схемаларны үзгәртү һәм куллана белү күнекмәсе. 3. Аңлап уку. Регулятив күнекмә. 1. Теләсә нинди эшчәнлектә ин беренче проблеманы аерып ала, аның чишелеш юлларын билгели, рефлексия ясый. 2. Максатка ирешү юлларын укучы ярдәмендә планлаштыра белү.	Үзәңдә жаваплылык хисе булдыру. Үз максат кую, үз мөмкинлекләреңне белү-белмәү чикләрен чамалау, үзбәягә сәләтле булу. Шәхеснең әхлакый-рухи сыйфатларын камилләштерү: миллигорурлык,

	идеалларның охшаш һәм аермалы якларын билгеләү күнекмәсенә ия булу; материалны гомумиләштерә белү, әдәби алымнарны табып, шулар нигезендә фәлсәфи фикерне ачыклау күнекмәсенә ия булу; язу һәм сөйләм осталыгына ирешү,	омтылу; әдәби текстны эстетик яктан бәяли белү; сүз сәнгәтен халыкның яшәү рәвешен, рухи кыйммәтләрен саклап калган һәм беркетә килгән хәзинә буларак кабул итү;	3. Нәтижәгә ирешү процессында үз эшчәнлегенә контроль ясый белү, тәкъдим ителгән шартлар һәм таләпләр рамкасында чынбарлыкны үзгәртүгә юнәлтелгән адымыңның ысулларын билгеләү, үзгәреп торучы ситуацияләрдә үз гамәлләренә төзәтмәләргә кертә белү. 5. Сүзлекләргә актив куллана белү сәләтен үстерү. Коммуникатив күнекмә. 1. Укытучы һәм яшьтәшләргә белән бердәм эшчәнлектә катнаша, яшьтәшләргә белән төркемгә берләшә, индивидуаль һәм төркемдә эшли белү күнекмәсе булдыру.	гражданлык хисләре формалаштыру; эхлак нормаларын, жәмгыятьтә яшәү кагыйдәләрен үзләштерү. Башка кешегә, аның уй-фикеренә, дөньяга карашына, мәдәниятенә, теленә, диненә карата аңлы, хөрмәтле һәм игелекле караш. Башка кешеләр белән диалог оештырырга эзәр һәм сәләтле булу һәм үзара аңлашуга ирешү.
XX гасыр башы әдәбиятын дасызлану фәлсәфәсе	хикәянең эчтәлеген, темасын, проблемасын, идеясен билгели, геройларын һәм әдәби дөньясын бәяли алу, автор позициясен ачыклай алу һәм аңа үз мөнәсәбәтенә булдыру күнекмәсенә ия булу; әдәби текстны эстетик бөтенлекле, шул ук вакытта тел-сурәтләр алымнарының, әһәмиятен аңлап бәяли белү;	өйрәнелгән әсәрләргә мөстәкыйль шәрехли белүгә ирешү; әйләнә-тирәдәге тормышны мөстәкыйль бәяли белү; эхлак нормаларын, жәмгыятьтә яшәү кагыйдәләрен үзләштерү; үз фикеренә дәлилли, кирәксә үзгәртә-төгәлли, нәтижеләр чыгара белү,	Регулятив күнекмә. 1. Максатка ирешү юлларын укытучы ярдәмендә планлаштыра белү. 2. Уку мәсьәләләренә дөреслегенә, аны чишкәндәге үз мөмкинлекләренә бәя бирә белү. Танып-белү күнекмәсе. 1. Төшенчәләргә билгели, йомгаклай, дөрес нәтижә һәм йомгак ясау күнекмәләре. 2. Уку һәм танып-белү мәсьәләләргә чишү өчен билге, символ, модель, схемаларны үзгәртү һәм куллана белү күнекмәсе. Коммуникатив күнекмә. 1. Укытучы һәм яшьтәшләргә белән бердәм эшчәнлекне оештыра, яшьтәшләргә белән төркемгә берләшә, индивидуаль һәм төркемдә эшли белү күнекмәсе булдыру. 2. Үз хисләренә, фикерләренә бирү, үз эшчәнлегенә планлаштыру; язма һәм телдән, монологик һәм контекст сөйләм төрләргә оста файдалана белү.	Укуга һәм хезмәткә уңай мөнәсәбәттә булу. Үзгәндә җаваплылык хисе булдыру. Шәхесара һәм мәдәнияргә аралашуда татар теленә карата ихтирамлы караш булдыру һәм аны яхшы өйрәнү теләге тудыру; аралашу компетенциясе – барлык сөйләм эшчәнлегә төрләргә ия булу, урта сыйныф укучыларына хас булган кызыксыну даирәсенә, психологик һәм төрле аралашу ситуацияләргә бәйлә рәвештә туган телдә аралаша белү.
XX гасыр башы әдәбиятын да	әдәби әсәргә аңлап уку, мөстәкыйль үзләштерү	мәсьәләгә аңлай, гипотеза куя, үз хисләргә сүзләр	Танып-белү күнекмәсе. 1. Экологик фикерләргә формалаштыру һәм үстерү, аны танып-белү, коммуникатив, социаль практикада һәм	Укуга һәм хезмәткә уңай мөнәсәбәттә булу. Башка кешегә, аның уй-фикеренә, дөньяга

мәхәббәт фәлсәфәсе	күнекмәләренә ия булу; трагедиянең эчтәлеген, темасын, проблемасын, идеясен билгели, геройларын һәм әдәби дөньясын бәяли алу, әсәрнең кайсы төр һәм жанрга каравын аера белү; өйрәнелгән әсәрләрне шәрехли белү; материалны төркемли, гомумиләштерә белү,	ярдәмендә аңлата алу; үз карашларынның раслый һәм дәлилли, әдәбият белеме төшенчәләренә мөрәжәгать итә белү; милли әдәбияттагы рухи-әхлакый кыйммәтләрне күңелдән уздырып кабул итү;	профессиональ ориентациядә куллана белү. 2. Хәбәрлек сүзләрне тану; төп билгеләрне аерып алу нигезендә кагыйдә формалаштыру. 3. Төрле мәгълүмат чаралары белән эшли, кирәкле мәгълүматны таба, анализлый һәм үз эшчәнлегендә куллана белү. Регулятив күнекмә. 1. Уку мәсьәләләренен дөреслегенә, аны чишкәндәге үз мөмкинлекләренә бәя бирә белү. Коммуникатив күнекмә. 1. Укылган текстлар буенча сораулар бирә алу. 2. Бирелгән текстларның дәвамын үзлектән сөйләп карау, фикер әйтү, автор фикере белән чагыштыру; бердәм эшчәнлектә мөмкин булган рольләрне билгели белү.	карашына, мәдәниятенә, теленә, диненә, гражданлык позициясенә (карашына) карата аңлы, хөрмәтле һәм игелекле караш. Башка кешеләр белән диалог оештырырга эзер һәм сәләтле булу һәм үзара аңлашуга ирешү. Үзендә җаваплылык хисе булдыру. Шәхеснең әхлакый-рухи сыйфатларын камилләштерү: милли горурлык, гражданлык хисләре формалаштыру; әхлак нормаларын үзләштерү.
20-30 нчы еллар әдәбиятында мәхәббәт фәлсәфәсе һәм яңа тормыш өченкөрәш романтикасы	укыган әдәби әсәрнең эчтәлеген, темасын, проблемасын, идеясен билгели, геройларын һәм әдәби дөньясын бәяли алу, аның кайсы төр һәм жанрга каравын аеру; автор позициясен ачыклай алу һәм аңа үз мөнәсәбәтенең булдыру күнекмәсенә ия булу; әдәби текстны тел-сурәтләр алымнарының үзенчәлекләрен, әһәмиятен аңлап бәяли белү;	сүз сәнгәтен халыкның яшәү рәвешен, рухи кыйммәтләрне саклап калган һәм беркетә килгән хезинә буларак кабул итү; әйләнә-тирәдәге тормышны мөстәкыйль бәяли белү; әхлак нормаларын үзләштерү, җәмгыятьтә яшәү кагыйдәләрен үтәү.	Танып-белү күнекмәсе. 1. Сүзлекләр, башка эзләнү схемаларын актив куллана белү. 2. Электрон эзләнү системалары белән үзара бәйләнеш булдыру. Регулятив күнекмә. 1. Үзконтроль нигезләрен яхшы белү, уку һәм танып-белү процессында үзбәя, карар кабул итә белү. 2. Нәтижәгә ирешү процессында үз эшчәнлегенә контроль ясый белү, тәкъдим ителгән шартлар һәм таләпләр рамкасында чынбарлыкны үзгәртүгә юнәлтелгән адымыңның ысулларын билгеләү, үзгәреш торучы ситуацияләрдә үз гамәлләренә төзәтмәләр кертә белү. 3. Сүзлекләрне актив куллана белү сәләтен үстерү. Коммуникатив күнекмә. 1. Аралашу бурычларын билгели белү һәм аңа туры килгән сөйләм чараларын сайлап ала белү. 2. Үз фикеренә аргументлар китереп, әдәпле яклык белү. 3. Үз хаталарыңны лаеклы рәвештә танып белү һәм аны төзәтә белү.	Укуга һәм хезмәткә уңай мөнәсәбәттә булу. Башка кешегә, аның уй-фикеренә, дөньяга карашына, мәдәниятенә, теленә, диненә, гражданлык позициясенә (карашына) карата аңлы, хөрмәтле һәм игелекле караш. Башка кешеләр белән диалог оештырырга эзер һәм сәләтле булу һәм үзара аңлашуга ирешү.

Бөек Ватан сугышы чоры әдәбияты	шигырьләрне тиешле интонация, пафос белән, логик басымнарны шигырьдәге мәгънәләргә туры килерлек итеп куеп, тиешле урында паузалар ясап укуга ирешү; образларны күрсәтеп, алар арасындагы бәйләнешләрне аңлата алу; фикер һәм хис тәңгәллеген, сурәтләр чараларын анализлай белү.	Бөек Ватан сугышының максатларын, характерын һәм анда катнашкан халыкларның сугышка мөнәсәбәтен истә тотып, Бөек Жигүнең кыйммәтен бәяли алу; Бөек Ватан сугышы чорында ижат ителгән әдәбиятның үзгәллекләрен күрсәтә белү	Танып-белү күнекмәсе. 1. Укучының үз эшчәнлеген мөстәкыйль рәвештә оештыра белүе, бәяләве, үзенең кызыксынучанлык өлкәсен билгеләве; мөстәкыйль рәвештә теманы, куелган проблеманы ача белү, фикер йөртү. Регулятив күнекмә. 1. Мөстәкыйль рәвештә уңышыңның яки уңышсызлыгыңның сәбәпләрен ачыклай белү. 2. Уңышсызлык ситуацияләреннән чыгу юлларын таба белү. 3. Чынбарлыкны үзгәртүгә юнәлтелгән адымнарның кайсылары уку мәсьәләләрен чишкәндә уңай продукт алуга китерүен үткәнгә карап (ретроспективно) билгеләү. Коммуникатив күнекмә. 1. Диалог барышында үз фикереңне дәлилләп бирә, партнер фикерен сорый белү. 2. Аралашу бурычларын билгели белү һәм аңа туры килгән сөйләм чараларын сайлап ала белү. 3. Үз фикереңне аргументлар китереп, әдәпле яклы белү.	Шәхеснең әхлакый-рухи сыйфатларын камилләштерү: милли горурлык, гражданлык хисләре формалаштыру. Укуга һәм хезмәткә уңай мөнәсәбәттә булу. Үзәңне үстерү, милләтне, Ватанны ярату, үзгәл горурлык һәм гражданлык хисләре булдыру. Башка кешегә, аның уй-фикеренә, дөньяга карашына, мәдәниятенә, теленә, диненә карата аңлы, хөрмәтле һәм игелекле караш.
60-80 нче еллар әдәбияты	әсәрнең язылу вакытына игътибар итеп, сугыш чоры тудырган авырлык, фажиғаләр һәм аларның сәбәпләре турында аңлата белү; әсәрнең исеменә салынган күчерелмә мәгънәне вакыйгалар белән бәйлитабигать белән тәңгәл килгән матурлыкны - әсәрнең поэтикасын, сәнгатьлелек ча-	өйрәнелгән әсәрләрне шәрехли белүгә ирешү; геройларның, әхлакый идеалларның охшаш һәм аермалы якларын билгеләү күнекмәсенә ия булу; төрле чыганаклардан мәгълүматлар таба белү; әдәбиятны теләп, яратып укуга омытылу	Танып-белү күнекмәсе. 1. Аңлап уку. Үз эшчәнлегенә максатларына туры килгән, соралган информацияне тексттан табу. 2. Текст эчтәлегендә ориентлашу, текстның тулы мәгънәсен аңлау. 3. Тема тирәсендә төп билгеләрне аерып алу нигезендә кагыйдә формалаштыру. 4. Төрле мәгълүмат чаралары белән эшли, кирәкле мәгълүматны таба, анализлай һәм үз эшчәнлегендә куллана белү. Регулятив күнекмә. 1. Көтелгән нәтижәгә ирешә яки ирешә алмау сәбәпләрен аргументлаштырып, үз эшчәнлегенә бәя бирү. Коммуникатив күнекмә. 1. Информацион һәм коммуникатив уку мәсьәләләрен чишү өчен компьютер технологияләрен куллана белү. 2. Аралашу бурычларын билгели белү һәм аңа туры килгән сөйләм чараларын сайлап ала белү. 3. Үз фикереңне аргументлар китереп, әдәпле яклы белү.	Шәхеснең әхлакый-рухи сыйфатларын камилләштерү: милли горурлык, гражданлык хисләре формалаштыру; әхлак нормаларын, жәмгыятьтә яшәү кагыйдәләрен үзләштерү. Укуга һәм хезмәткә уңай мөнәсәбәттә булу. Үзәңне үстерү, милләтне, Ватанны ярату, үзгәл горурлык һәм гражданлык хисләре булдыру. Башка кешегә, аның уй-фикеренә, дөньяга карашына, мәдәниятенә, теленә, диненә карата аңлы, хөрмәтле һәм игелекле караш.
	раларын анализлай белү.			

8 нче сыйныфта татар әдәбиятының эчтәлеге.

Бүлекнең исеме	Кыскача эчтәлек	Тәрбия программасының “Мәктәп дәресе”модуле	Сәг.
Сәнгать төре буларак әдәбият	Әдәбиятның башка сәнгать төрләре арасында урыны. Сүз сәнгатендә тормыш моделен төзү үзенчәлекләре. Тормышны һәм кешенең бай рухи дөньясын танып– белү чарасы буларак әдәбият. Аның әхлакый һәм эстетик яктанкешегә йогынтысы.	педагогик хезмәткәр белән аның укучылары арасында ышанычлы мөнәсәбәтләр урнаштыру, укучыларның педагогик хезмәткәрләрнең таләпләрен һәм үтенечләрен уңай кабул итүгә, аларның игътибарын дәрестә тикшерелә торган мәгълүматка жәлеп итүгә, аларның танып–белү эшчәнлеген активлаштыруга ярдәм итә. ; укучыларның дәрестә гомуми кабул ителгән тәртип нормаларын, өлкән (педагогик хезмәткәрләр) һәм яшьтәшләре (укучылар) белән аралашу кагыйдәләрен, уку дисциплинасы һәм үз-үзенә оештыру принципларын үтәргә өндәү	
Урта гасырлар әдәбияты. Казан ханлыгы чоры	Казан ханлыгы чорына кыскача тарихи, мәдәни, әдәби күзәтү. Мөхәммәдьярның тормыш юлы турында мәгълүмат. «Нәсыйхәт» шигыре. Борынгы һәм урта гасырлар татар әдәбиятының шәрык әдәбиятына йөз тотып үсү- үзгәрүе, ислам идеологиясенә, фәлсәфәсенә нигезләнүе. Тотрыклы мотивлар: мәрхәмәтлелек, игелекле исем–ат, әхлаклылык, камил инсан һ.б. Урта гасырлар әдәбиятында романтик мотивлар. Үгет–нәсыйхәтчелек. Символик образлар.	укучыларның игътибарын дәресләрдә өйрәнелә торган күренешләрнең кыйммәтле аспектына жәлеп итү, аларның дәрестә бирелә торган социаль әһәмияткә ия мәгълүмат белән эшләвен оештыру – аның турында фикер алышуну башлап жибәрү, укучыларның фикерләре, аң карата үз карашларын булдыру.	
XIX гасыр әдәбияты. Мәгърифәтчелек әдәбияты	Чорга кыскача тарихи күзәтү. Татарларда мәгърифәтчелек хәрәкәте. Муса Акъегетзадәнең «Хисаметдин менла» повесте. Язучының тормыш юлы турында мәгълүмат бирү. Әдәбиятта яңа төр һәм жанрларның аерымлануы. Повесть жанры. Әсәрнең сюжеты, тема, проблема, идеясе. Мәгърифәтчелек әдәбиятында төп тема - аң-белем, әхлак, тәрбия, һөнәрле булу, төп каршылык – искелек һәм яңалык көрәше. Мәгърифәтле шәхеснең сурәтләнеше: укымышлы, һөнәрле булу, дини кануннарны, Коръәнне яхшы белү. Хатын-кыз азатлыгының алгы планга куелуы.	укучыларга хезмәттәшлек һәм үзара ярдәм итү буенча социаль әһәмиятле тәҗрибә бирә торган, өлгермәүче сыйныфташлары өстендә мотивацияле һәм эрудицияле укучылар шефлыгын оештыру	

XX гасыр башы әдәбиятының үзенчәлеге.	Чорга кыскача тарихи күзәтү. XX гасыр башында сүз сәнгатенә шәрәк һәм рус-Европа әдәби-фәлсәфи, мәдәнизацияләрен үзләштерүе. Милләт проблемасының үзәккә куелуы, язучыларның әхлакый, фәлсәфи һәм әдәби-эстетик эзләнүләре, тәҗрибәләр. Яңа тип геройлар мәйданга чыгу.	укучыларга җаваплы, гражданлык үз-үзен тотышы, кешеләкләк һәм мәрхәмәтлелек мисалларын күрсәтү аша, уку өчен тиешле текстлар, мәсьәләләргә хәл итү өчен бурычлар, проблемалы ситуациялар аша уку предметын карап тотуның тәрбия мөмкинлекләренән файдалану	
XX гасыр башы әдәбиятында дини-суфичыл әсәрләр	М.Гафуриның «Нәсыйхәт» шигыре. Язучының тормыш юлы турында мәгълүмат бирү. Әдәбиятта үгет-нәсыйхәт бирү. М.Гафуриның башлангыч чор иҗатында дидактика - үгет-нәсыйхәт бирүнең өстенлек алуы. Үгет-нәсыйхәт бирүнең төп мотивы – кешене әхлаклы, аң-белемле итү. Лирик герой ихлас, гадел, ярдәмчел булырга, дөнья малына, аның ләззәтләренә кызыкмаска чакыра. М.Гафури иҗатында Урта гасыр татар әдәбиятынан килгән традицияләрнең дәвам ителүе. Ритм, рифма, строфа үзенчәлекләре. Габдулла Тукайның «Дустларга бер сүз», «Мәхәббәт», «Бер татар шагыйрәнең сүзләре» шигырьләре. Тормыш юлын, иҗатын искә төшерү, өстәмә мәгълүмат бирү. Шагыйрь иҗатының чорларга бүленеше, һәр чорга хас сыйфатлар. Лирик төр, лирик жанр үзенчәлекләре. Лирик герой образы. Шагыйрь иҗатында күтәрелгән төп мотивлар: уку-гыйлем – татар халкының наданлыгы, артталыгы өчен борчылу, бу хәлдән чыгу юллары турында уйлану; мәхәббәт – эчкерсез саф мәхәббәткә, аның кодрәтенә, хатын-кыз гүзәллегенә дан җырлау; шагыйрь – шагыйрьлек эше милли азатлык өчен көрәш идеясе белән үрелү. Тел-сурәтләр чаралары. Ритм һәм рифма, тезмә, строфа. Гражданлык лирикасы	бу укучыларга теоретик проблеманы мөстәкыйль чишү, үз идеяләрен формалаштыру һәм рәсмиләштерү күнекмәләрен, башка тикшеренүчеләр эшендә рәсмиләштерелгән башка идеяләргә карата ихтирамлы мөнәсәбәт күнекмәләрен, аудитория алдында халык алдында чыгыш ясау, аргументлау һәм үз карашларын яклау күнекмәләрен алу мөмкинлеге бирерәк. ; укучыларның игътибарын дәрәсләрдә өйрәнелә торган күренешләрнең кыйммәтле аспектына җәлеп итү, аларның дәрәстә бирелә торган социаль әһәмияткә ия мәгълүмат белән эшләвен оештыру – аның турында фикер алышуны башлап җибәрү, укучыларның фикерләре, аңа карата үз карашларын булдыру.; укучыларга җаваплы, гражданлык үз-үзен тотышы, кешеләкләк һәм мәрхәмәтлелек мисалларын күрсәтү аша уку-укыту предметын карап тоту өчен тәрбия мөмкинлекләренән файдалану	

XX гасыр башы әдәбиятында психологизм	Шәриф Камалның «Буранда» хикәясе. Язучының тормыш юлын искә төшерү. «Буранда» хикәясендә авторның төп максаты – Мостафаның кичерешләрән аңлату. Ананың хәсрәтле тормышы, төп геройның үкенү сәбәпләре икесенә карата да кызгану хисләре уята. Буран образы – адаштыра торган табигать күренеше генә түгел, Мостафаның әнисенә булган мөнәсәбәтендә зур ялгышуы, адашуы, хәзерге хисләре, күңел халәте. Әсәрнең фажиғале тәмамлануы, аеруча үкенеч белән тасвирлануы хикәяне онытылмаслык итеп истә калдыра. Әдәби төр, жанрын билгеләү. Образлар системасы: кеше, табигать яки әйбер, ясалма образлар. Кеше образлары: төп геройлар, ярдәмче геройлар, катнашучы геройлар, аталучы геройлар һәм жыелма образлар. Әдәби алымнар: кабатлау, янәшәлек, каршы кую, үткәнгә әйләнеп кайту. Троплар. Әсәрнең пафосы – сентименталь пафос. Язучы стили. Әдәбияттанәфис-бизәкле стиль.	укучыларның игътибарын дәресләрдә өйрәнелә торган күренешләрнең кыйммәтле аспектына жәлеп итү, аларның дәрестә бирелә торган социаль әһәмияткә ия мәғълүмат белән эшләвен оештыру – аның турында фикер алышуны башлап жиберү, укучыларның фикерләре, аңа карата үз карашларын булдыру.; укучыларга жаваплы, гражданлык үз-үзен тотышы, кешелеклелек һәм мәрхәмәтлелек мисалларын күрсәтү аша, уку өчен тиешле текстлар, мәсьәләләргә хәл итү өчен бурычлар, проблемалы ситуацияләр аша уку предметын карап тотуның тәрбия мөмкинлекләреннән файдалану	
XX гасыр башы әдәбиятында сызлану фәлсәфәсе	Фатих Әмирханның «Бер хәрабәдә» хикәясе. Язучының тормыш юлын искә төшерү. Хикәядә авыр, кайгылы хәлләрнең сурәтләнүе. Матурлык, Яшьлек, Мәхәббәт, Бәхетнең вакытлы булуы аша тормышның мәғнәсе юклыкка төшенү. Әсәрнең эчке катламын музыка аша бирү: Сөләйман карт елавы, капка, кыңгырау, бакча, сандугач тавышы, гитараның моңлы уйнавы, карчыкның йөткерүе карга қаңгылдавы. Әдәби төр, жанрын билгеләү. Образлар системасы: кеше, табигать яки әйбер, ясалма образлар. Кеше образлары: төп геройлар, ярдәмче геройлар, катнашучы геройлар, аталучы геройлар һәм жыелма образлар. Әдәби алымнар: кабатлау, янәшәлек, каршы кую, үткәнгә әйләнеп кайту. Троплар. Әсәрнең пафосы (сентименталь пафос), фәлсәфи фикерләр белән баетылуы. Язучы стили: хикәя тормыш – яшәшкә ләгънәт укый, экзистенциализм фәлсәфәсен белдерә.	бу укучыларга теоретик проблеманы мөстәкыйль чишү, үз идеяләрен Формалаштыру һәм рәсмиләштерү күнекмәләрен, башка тикшеренүчеләр эшендә рәсмиләштерелгән башка идеяләргә карата ихтирамлы мөнәсәбәт күнекмәләрен, аудитория алдында халык алдында чыгыш ясау, аргументлау һәм үз карашларын яклау күнекмәләрен алу мөмкинлегенә бирәчәк. ; укучыларның игътибарын дәресләрдә өйрәнелә торган күренешләрнең кыйммәтле аспектына жәлеп итү, аларның дәрестә бирелә торган социаль әһәмияткә ия мәғълүмат белән эшләвен оештыру – аның турында фикер алышуны башлап жиберү, укучыларның фикерләре, аңа карата үз карашларын булдыру.; укучыларга жаваплы, гражданлык үз-үзен тотышы, кешелеклелек һәм мәрхәмәтлелек мисалларын күрсәтү аша уку-укыту предметын карап тоту өчен тәрбия мөмкинлекләреннән файдалану	

XX гасыр башы әдәбиятында мәхәббәт фәлсәфәсе	Фәтхи Борнашның «Таһир-Зөһрә» трагедиясе. Язучының тормыш юлы белән танышу. «Таһир-Зөһрә» трагедиясенуку. Драма төрөнә анализ ясау үзенчәлекләрен искә төшерү. Конфликтын билгеләү. Шигырь белән язылган, дастан сюжетына нигезләнган булуы, дөнья әдәбиятында кин таралган мәхәббәт һәм мәкер, гаделлек һәм явызлык көрәше. Трагедиянең пафосын (трагик пафос), язучы стилиен билгеләү – әдәбиятта нәфис-бизәкле стиль.	укучыларның игътибарын дәресләрдә өйрәнелә торган күренешләренә кыйммәтле аспектына жәлеп итү, аларның дәрестә бирелә торган социаль әһәмияткә ия мәгълүмат белән эшләвен оештыру – аның турында фикер алышуны башлап жиберү, укучыларның фикерләре, аңа карата үз карашларын булдыру.; укучыларга җаваплы, гражданлык үз-үзен тотышы, кешелеклелек һәм мәрхәмәтлелек мисалларын күрсәтү аша, уку өчен тиешле текстлар, мәсьәләләргә хәл итү өчен бурычлар, проблемалы ситуациялар аша уку предметын карап тотуның тәрбия мөмкинлекләренән файдалану	
20-30 нчы еллар әдәбиятында мәхәббәт фәлсәфәсе һәм яңа тормыш өчен көрәш романтикасы	Кәрим Тинчуринның «Сүнгән йолдызлар» драмасы. Эдипнең тормыш юлы турында мәгълүмат бирү. Драма эсәрләренә анализ ясау үзенчәлекләре. Фаҗигале драма жанрында язылган эсәрнең сюжет-композициясен ачыклау. Кеше бәхете темасының бирелеше, драманың проблема, идеясен билгеләү . Төп образларга характеристика бирү, сәнгатьчә эшләнешен өйрәнү. Портрет. Психологизм . Язучы стилие - фаҗигале. 30 нчы еллар әдәбиятында көрәш романтикасын сурәтләү. Тормышны матурлап, шартлылык кануннарына буйсындырып тасвирлау. Заманга хас яңа герой эзләү. Әдәби барыш: чор әдәбияты. Һади Такташның «Алсу» поэмасы. Үз чорының кичерешләрен, каршылыкларын чагылдырган иң популяр, танылган шагыйрь, прозаик, драматург буларак тормышы, иҗаты белән таныштыру. «Алсу» поэмасында яшьлекнең, көрәш романтикасының сурәтләнеше. Әдәби төр һәм жанрлар. Лиро-эпик жанр – поэма. Әдәби эсәрдәге образлылык. Образ, символ, деталь. Кеше образлары: төп герой, ярдәмче герой, катнашучы геройлар, жыелма образлар. Характер. Лирик герой, лирик “мин”, автор образы, автор позициясе. Әдәби эсәр. Эчтәлек һәм форма. Тема, проблема, идея, пафос. Идеал. Эсәрдә сурәтләнган дөнья. Пейзаж, портрет. Әдәби иҗат. Сәнгати алымнар һәм стиль. Әдәби алымнар:	бу укучыларга теоретик проблеманы мөстәкыйль чишү, үз идеяләрен Формалаштыру һәм рәсмиләштерү күнекмәләрен, башка тикшеренүчеләр эшендә рәсмиләштерелгән башка идеяләргә карата ихтирамлы мөнәсәбәт күнекмәләрен, аудитория алдында халык алдында чыгыш ясау, аргументлау һәм үз карашларын яклау күнекмәләрен алу мөмкинлегенә бирчәк. ; укучыларның игътибарын дәресләрдә өйрәнелә торган күренешләренә кыйммәтле аспектына жәлеп итү, аларның дәрестә бирелә торган социаль әһәмияткә ия мәгълүмат белән эшләвен оештыру – аның турында фикер алышуны башлап жиберү, укучыларның фикерләре, аңа карата үз карашларын булдыру.; укучыларга җаваплы, гражданлык үз-үзен тотышы, кешелеклелек һәм мәрхәмәтлелек мисалларын күрсәтү аша уку-укыту предметын карап тоту өчен тәрбия мөмкинлекләренән файдалану	

	кабатлау, янәшәлек, каршы кую. Тел–стиль чаралары (лексик, стилистик, фонетик чаралар һәм троплар). Тезмә һәм чәчмә сөйләм үзенчәлекләре. Ритм һәм рифма, тезмә, строфа. Гадел Кутуйның «Тапшырылмаган хатлар» повесте. Язучының тормыш юлы турында мәгълүмат бирү. Конфликт, сюжет, сюжет элементлары. Композиция: тышкы һәм эчке корылыш. Тема, проблема, идея, пафос. Идеал. Психологизм. Мәхәббәт, гаилә кору темасын ачу. Конфликтның кемнәр арасында баруы, сәбәпләре, чишелеше ягыннан әсәрне		
	анализлау. Төп конфликтның эчке конфликт булуына басым ясау. Галиянең хатларны үзе өчен язуын ачыклау. Сюжет этапларыначу. Эпистоляр повесть жанры.		
Бөек Ватан сугышы чоры әдәбияты	Фатих Кәримнең «Сибәли дә сибәли», «Ант», «Ватаным өчен», «Теләк», «Сөйләр сүзләр бик күп алар», «Бездә яздыр», «Газиз әнкәй» шигырьләре. Тормыш юлы турында мәгълүмат. Ижатының чорларга бүленеше. Сугыш чоры ижатының үзенчәлекләре: жиңүгә ышаныч белән илен сакларга ант итү; лирик геройның рухи дөнъясы баю; яшәү һәм үлү турында фәлсәфи уйлануы; фашизмга нәфрәт хисләре; туган ягын, якыннарын сагыну. Гражданлык лирикасы, күңел лирикасы. Сугыш чорында шагыйрь ижатының поэма һәм баллада жанрында иң югары ноктага житүе. «Кыңгыраулы яшел гармун» поэмасында сугышчының күңел дөнъясы, хис-кичерешләрен лирик планда сурәтләү. «Сибәли дә сибәли» шигырендә сугыш фажигасен табигать күренешләре, тел-сурәтләү чарасы сынландыру, әдәби алым кабатлау аша	укучыларның игътибарын дәресләрдә өйрәнелә торган күренешләрен кыйммәтле аспектына жәлеп итү, аларның дәрестә бирелә торган социаль әһәмияткә ия мәгълүмат белән эшләвен оештыру – аның турында фикер алышуны башлап жибәрү, укучыларның фикерләре, аңа карата үз карашларын булдыру. укучыларга хезмәтгәшлек һәм үзара ярдәм итү буенча социаль әһәмиятле тәжрибә бирә торган, өлгермәүче сыйныфташлары өстендә мотивациялә һәм эрудициялә укучылар шефлыгын оештыру	

	тасвирлау.		
60-80 нче еллар эдәбияты	XX гасырның икенче яртысында татар эдәбиятының милли нигезләргә кайтуы. Шушы чорда яңа жанрларның, тема-мотивлар, эдәби формаларның аваз салуы. Эдәбиятның яңалыкка омтылышы: яңа ижади агымнарға, жанр формаларына, темаларға мөрәҗғәгать итү, эдәби герой мәсьәләсендә эзләнүләр. Азатлык, шәхес иреге, фикер хөрлеге мәсьәләләренен куелышы Гомәр Бәшировның «Туган ягым – яшел бишек» автобиографик повесте. (кыскартып). Язучының тормыш юлы турында мәгълүмат бирү. Повестьта халык тормышының тулы бер панорамасы чагылу. Эсәрдә туган ил, халкың белән горурану хисе тасвирлана, повесть укучыларда хезмәткә, туган жиргә мәхәббәт тәрбияли. Сурәтләнгән геройларның, вакыйга-күренешләрнең тормышчан булуы, шулар аша әдип татар авылының үткәнен һәм бүгенгесен, борынгыдан килгән горейф-гадәтләрен, йолаларын, халыкның күнел байлыгын, гомумән, милли сыйфатларын тасвирлый. Г.Бәширов - портрет, табигатьбизәкләре, характер остасы; Гумәробразының бирелеше. Тел-стиль чаралары (лексик, стилистик, фонетик чаралар һәм троплар). Эдәби сөйләм: хикәяләү, сөйләшү (диалог), сөйләү (монолог). Чәчмә сөйләм үзенчәлекләре. Язучы стиле. Аяз Гыйләҗевнең “Язгы кәрваннар” повестеЯзучының тормыш юлы турында мәгълүмат бирү. Повесть жанры. Хикәяләү, сурәтләү, бәяләү катламнары. Эдәби эсәрдәге образлылык: эдәби деталь, жыелма һәм символик образларның эсәр	бу укучыларга теоретик проблеманы мөстәкыйль чишү, үз идеяләрен Формалаштыру һәм рәсмиләштерү күнекмәләрен, башка тикшеренүчеләр эшендә рәсмиләштерелгән башка идеяләргә карата ихтирамлы мөнәсәбәт күнекмәләрен, аудитория алдында халык алдында чыгыш ясау, аргументлау һәм үз карашларын яклау күнекмәләрен алу мөмкинлеге бирәчәк. ; укучыларның игътибарын дәресләрдә өйрәнелә торган күренешләрнең кыйммәтле аспектына жәлеп итү, аларның дәрестә бирелә торган социаль әһәмияткә ия мәгълүмат белән эшләвен оештыру – аның турында фикер алышуны башлап жибәрү, укучыларның фикерләре, аңа карата үз карашларын булдыру.; укучыларга жаваплы, гражданлык үз-үзен тотышы, кешелеклелек һәм мәрхәмәтлелек мисалларын күрсәтү аша уку-укыту предметын карап тоту өчен тәрбия мөмкинлекләреннән файдалану	

	эчтәлеген ачудагы әһәмияте. Повестьны эчтәлек һәм форма ягыннан анализлаганда, хронотоп, архетипны ачыклау. Тел-стиль чаралары. Әсәр исеменең эчке һәм тышкы мәгънәгә ия булуы. Заманга тәнкыйди бәя. Язучы стилинең үзенчәлекләре. Миргазиян Юныс “Биектә калу” (“Шәмдәлләрдә генә утлар яна”) повесте Язучының тормыш юлы турында мәгълүмат бирү. Повесть жанры. Хикәяләү, сурәтләү, бәяләү катламнары. Әдәби әсәрдәге образлылык: әдәбидеталь, жьелма һәм символик образларның әсәр эчтәлеген ачудагы әһәмияте. Повестьны эчтәлек һәм форма ягыннан анализлаганда, хронотоп, архетипны ачыклау. Тел-стиль чаралары. Әсәр исеменең эчке һәм тышкы мәгънәгә ия булуы. Заманга тәнкыйди бәя. Язучы стилинең үзенчәлекләре. Сөйләм үстерү Әдәби әсәргә бәя Равил Фәйзуллинның «Жаныңның ваклыгын сылтама заманга...», «Аккошлар», «Мин сиңа йомшак таң		
	жиле...»“Вакыт”, “Якты моң”, һәм кыска шигырьләре. Шагыйрьнең тормыш юлы турында мәгълүмат бирү. Иҗатка 60 нчыеллардакиләү, яңача ритмика, рифма, образларсистемасытудыруы. Р.Фәйзуллинкыскаформаларгамөрәжәгәтәйтә, аларда метафора алгыплангачыга. Лирик әсәрләргә анализ ясауүзенчәлекләре. Табигыйхискичерешләрчагылыштапканшигырьләренәң жырларбулыпкитүе. Фәлсәфи лирика. Туфан Миннуллинның «Әлдәрмештән Әлмәндәр» моңсу комедиясе. Эдипнең тормыш юлы турында мәгълүмат бирү. Драма әсәрләренә анализ ясау үзенчәлекләре. Каршылыкның төрләре: төп сюжет сызыгында тышкы каршылык Әлмәндәр һәм Әжәл арасында, эчке каршылык Әжәл күнелендә; ярдәмче сюжет сызыкларында тышкы каршылык Әлмәндәр белән Өммия, Әлмәндәр белән Искәндәр арасында формалаша. Төп сюжет сызыгындагы эчке каршылыкның төп каршылык булуы. Әсәрнең фәлсәфи фикерләре белән баетылуы. Әлмәндәр		

	образының бирелеше, аның замандаш сыйфатларын туплаган, халыкчан образ-характер булуы. Комедиянең тел-сурәтлөү чараларына, кинаяле тезмәләргә байлыгы. Реаль тормыш картиналарының шартлылык һәм символлар белән тыгыз кушылып китүе, шуның белән әсәрдәге төп идеяне тулырак ачуга ирешү. Фәнис Яруллинның «Жилкәннәр жилдә сынала» повесте. Эдипнең тормышы, ижаты турында мәгълүмат бирү. «Жилкәннәржилдәсынала» повестеның— автобиографик повесть булуы. Кешенеданлау, зурлаутемасыныңбирелеше. Тема, проблема, идея, пафос. Идеал. Язучы стиле. Мөдәррис Әгъләмовның «Каеннар булсаң иде», «Учак урыннары» шигырьләре. Шагыйрьнең тормыш юлы, ижаты белән таныштыру. Классик шигырьгә йөз тотып ижат итүе. Кешене данлау, зурлау темасының бирелеше. Лирик әсәрләргә анализ ясау үзенчәлекләре. Лирик жанрлар: гражданлык лирикасы, күңел лирикасы. Әдәби алымнар: кабатлау, янәшәлек, каршы кую, үткәнгә әйләнеп кайту (ретроспекция). Шигырь төзелеше. Язучы стиле: экзистенциаль башлангыч.		
Барысы			34

Календарь-тематик план

№	Өйрэнелә торган бүлек, дәрес темасы	Укучыларның төп эшчәнлек төрләре	вакыты	
			план	фактик
1	Сэнгатъ төре буларак әдәбият Казан ханлыгы чорына кыскача тарихи, мәдәни, әдәби күзәтү. Мөхәммәдьярның тормыш юлы турында мәгълүмат. Мөхәммәдьярның «Нәсыйхәт» шигыре.	Сорауларга тулы һәм төгәл җаваплар бирергә күнегү. Эңгәмә кора белү. Казан ханлыгы чорына кыскача тарихи, мәдәни, әдәби күзәтү ясау. Урта гасырлар әдәбиятында романтик мотивлар һәм үгет–нәсыйхәтчелекне аңлату.	1.09	
2-4	Чорга кыскача тарихи күзәтү. Татарларда мәгърифәтчелек хәрәкәте. Муса Акъегетзадәнең «Хисаметдин менла» повесте.	Чорга кыскача тарихи күзәтү ясау. Татарларда мәгърифәтчелек хәрәкәтен аңлату. Мәгърифәтчелек әдәбиятында төп тема - аң-белем, эхлак, тәрбия, һөнәрле булу, төпкаршылык – искелек һәм яңалык көрәше булуын ачыклау.	8.09 15.09 22.09	
5	XX гасыр башы әдәбиятының үзенчәлеге. М.Гафуриның тормышы һәм ижаты. «Нәсыйхәт» шигыре. Г.Тукайның тормышы һәм ижаты. Г.Тукайның «Дустларга бер сүз», «Мәхәббәт», «Бер татар шагыйрәнең сүзләре» шигырьләре. Г.Тукай ижатында дин фәлсәфәсе.	XX гасыр башында сүз сэнгатенең шәрык һәм рус-Европа әдәби-фәлсәфи, мәдәни казанышларын үзләштерүен ачыклау М.Гафуриның башлангыч чор ижатында дидиктика - үгет-нәсыйхәт бирүнең өстенлек алуын аңлату. М.Гафури ижатында Урта гасыр татар әдәбиятынан килгән традицияләрнең дәвам ителүен ачыклау. Шагыйрь ижатында күтәрелгән төп мотивлар: уку-гыйлем –татар халкының наданлыгы, артталыгы өчен борчылу, бу хәлдән чыгу юллары турында уйлану; мәхәббәт – эчкерсез саф мәхәббәткә, аның кодрәтенә, хатын-кыз гүзәллегенә дан җырлау икәнлеген ачыклау. Шагыйрь ижатында күтәрелгән дин фәлсәфәсен өйрәнү.	29.09	
6	БСУ. Г.Тукай ижаты буенча инша язарга эзерләнү.	Жөмлэләрне эзлекле рәвештә бәйләнешкә кертеп, Г.Тукай турында язма сөйләм оештыру.	6.10	
7	Ш.Камал “Буранда” хикәясе. Күңел газәпләре аша рухи үсешкә.	«Буранда» хикәясендә авторның төп максаты – Мостафаның кичерешләрен аңлату икәнлеген ачыклау.	13.10	
8	Ф.Әмирхан “Бер хәрабәдә...” хикәясе. К.Тинчуринның тормышы һәм ижаты. “Искәндәр” хикәясе.	Әдәби төр, жанрын билгеләү. Образлар системасын ачыклау. 30 нчы еллар әдәбиятында көрәш романтикасын сурәтләү икәнлеген ачыклау.	20.10	

9	Фэтхи Борнашның тормышы һәм ижаты. «Таһир-Зөһрә» трагедиясе.	Драма төренә анализ ясау үзенчәлекләрен искә төшерү. Конфликтын билгеләү.	27.10	
10	Фэтхи Борнашның «Таһир-Зөһрә» трагедиясендә мэхэббәт һәм мәкер, гаделлек һәм явызлык көрәше проблемалары. Фэтхи Борнашның «Таһир-Зөһрә» трагедиясендә конфликт	Дөнья әдәбиятында киң таралган мэхэббәт һәм мәкер, гаделлек һәм явызлык көрәшенең бирелешен ачыклау.	10.11	
11	К.Тинчурин – драматург. К.Тинчуринның “Сүнгән йолдызлар” эсәрендә эчке һәм тышкы конфликтлар.	Язучы ижаты буенча хронология булдыру. Драма эсәрләренә анализ ясау үзенчәлекләрен кабатлау. Фаҗигале драма жанрында язылган эсәрнең сюжет-композициясен ачыклау.	17.11	
12	К.Тинчуринның “Сүнгән йолдызлар” эсәрендә бәхет темасы.	Кеше бәхете темасының бирелеше, драманың проблема, идеясен билгеләү.	24.11	
13	К.Тинчуринның “Сүнгән йолдызлар” эсәренең сәнгатьчә эшләнеше.	Төп образларга характеристика бирү, сәнгатьчә эшләнешен өйрәнү.	1.12	
14	Һ.Такташның тормышы һәм ижаты. “Алсу” поэмасы.	Үз чорының кичерешләрен, каршылыкларын чагылдырган иң популяр, танылган шагыйрь, прозаик, драматург буларак тормышы, ижаты белән танышу.	8.12	
15	Гадел Кутуйның тормышы һәм ижаты. «Тапшырылмаган хатлар» повесте.	Язучы ижаты буенча хронология булдыру.	15.12	
16	Гадел Кутуйның «Тапшырылмаган хатлар» повестенда конфликт	Мэхэббәт, гаилә кору темасын ачу. Конфликтның кемнәр арасында баруы, сәбәпләре, чишелеше ягыннан эсәрне анализлау.	22.12	
17	Гадел Кутуйның «Тапшырылмаган хатлар» повестенең сюжет-композиция үзенчәлекләре һәм стиль үзенчәлекләре	Төп конфликтның эчке конфликт булуына басым ясау.	29.12	
18	Бөек Ватан сугышы чоры әдәбияты Фатих Кәримнең тормышы һәм ижаты. «Сөйләр сүзләр бик күп алар», «Ант», «Ватаным өчен» шигырьләре. Фатих Кәримнең «Сибәли дә сибәли», «Теләк», «Бездә яздыр» шигырьләре.	Бөек Ватан сугышы чоры әдәбияты үзенчәлекләре белән танышу. Ф.Кәрим ижаты буенча хронология төзү Сугыш чорында шагыйрь ижатының поэма һәм баллада жанрында иң югары ноктага житүен ачыклау.	12.01	

19	Гомәр Бәшировның тормышы һәм ижаты. «Туган ягым – яшел бишек» автобиографик повесте.	Г.Бәширов ижаты буенча хронология төзү.	19.01	
20	Гомәр Бәшировның «Туган ягым – яшел бишек» повестенда халык тормышының бирелеше. Г.Бәширов - портрет, табигатьбизәкләре, характер остасы.	Повестыта халык тормышының тулы бер панорамасы чагылганлыгын билгеләп күрсәтү. Сурәтләнган геройларның, вакыйга-күренешләрнең тормышчан булуы, шулар ашаәдип татар авылының үткәнен һәм бүгенгесен, борынгыдан килгән гореф-гадәтләрен, йолаларын, халыкның күнел байлыгын, гомумән, милли сыйфатларын тасвирлавын аңлату.	26.01	
21	БСҮ. “Татар әдәбиятында туган як темасы” дигән темага сочинение язарга әзерләнү.	Жөмлөләрне эзлекле рәвештә бәйләнешкә кертәп, татар әдәбиятында туган як темасының бирелеше турында язма сөйләм оештыру.	2.02	
22	Аяз Гыйләжөвнең тормышы һәм ижаты. Аяз Гыйләжөвнең “Язгы кәрваннар” әсәрендә хикәяләү, сурәтләү, бәяләү катламнары.	Аяз Гыйләжөв ижаты буенча хронология төзү. Әсәрдәге хикәяләү, сурәтләү, бәяләү катламнарын ачыклау.	9.02	
23	Аяз Гыйләжөвнең “Язгы кәрваннар” әсәрендә төп образлар.	Төп образларга бәя бирү.	16.02	
24	Аяз Гыйләжөвнең “Язгы кәрваннар” әсәрендә кулланылган тел-стиль чаралары.	Аяз Гыйләжөвнең “Язгы кәрваннар” әсәрендә кулланылган тел-стиль чараларыначыклау.	1.03	
25	М.Юнысның тормышы һәм ижаты. “Биектә калу” (“Шәмдәлләрдә генә утлар яна”) повесте	Әдәби әсәрдәге образлылык: әдәби деталь, жыелма һәм символик образларның әсәрәчтәлеген ачудагы әһәмиятен билгеләү.	15.03	
26	М.Юнысның “Биектә калу” (“Шәмдәлләрдә генә утлар яна”) повесте хикәяләү, сурәтләү, бәяләү катламнары.	Әсәрдәге хикәяләү, сурәтләү, бәяләү катламнарын ачыклау.	22.03	
27	М.Юнысның “Биектә калу” (“Шәмдәлләрдә генә утлар яна”) повестенда төп образлар.	Төп образларга бәя бирү.	5.04	
28	Туфан Миңнуллинның тормыш юлы һәм ижаты. «Әлдермештән Әлмәндәр» төпобразлар моңсу комедиясе.	Туфан Миңнуллин ижаты буенча хронология төзү.	12.04	

29	Туфан Миңнуллинның «Әлдермештән Әлмәндәр» комедиясендә эчке һәм тышкы конфликтлар һәм төп образлар	Туфан Миңнуллинның «Әлдермештән Әлмәндәр» комедиясендә эчке һәм тышкы конфликтларны табу.	19.04	
30	Туфан Миңнуллинның «Әлдермештән Әлмәндәр» комедиясендә шартлылык һәм символлар.	Реаль тормыш картиналарының шартлылык һәм символлар белән тыгыз кушылып китүен, шуның белән авторның әсәрдәге төп идеяне тулырак ачуга ирешүен күзәтү.	26.04	
31	Фәнис Яруллинның тормышы һәм ижаты. «Жилкәннәр жилдә сынала» повесте.	Фәнис Яруллин ижаты буенча хронология төзү.	3.05	
32	Фәнис Яруллинның «Жилкәннәр жилдә сынала» повестенда кешене данлау, зурлау темасының бирелеше.	«Жилкәннәржилдәсынала» повестенынаавтобиографик повесть булуын дәлилләп аңлату.	10.05	
33	Фәнис Яруллинның «Жилкәннәр жилдә сынала» повестенда тема, проблема, идея, пафос.	Фәнис Яруллинның «Жилкәннәр жилдә сынала» повестенда кешене данлау, зурлау темасының бирелешен ачыклау.	17.05	
34	Равил Фәйзуллинның тормышы һәм ижаты. «Жаныңның ваклыгын сылтама заманга...», «Вакыт» шигырьләре. Равил Фәйзуллинның «Аккошлар», «Мин сиңа йомшак таң жиле...» «Якты моң» һәм кыска шигырьләре. Мөдәррис Әгъләмовның тормышы һәм ижаты. «Каеннар булсаң иде», «Учак урыннары» шигырьләре. Мөдәррис Әгъләмовның «Жил дә жил», «Без», «Сабантуй» шигырьләре. Йомгаклау дәресе	Равил Фәйзуллин ижаты буенча хронология төзү. Лирик әсәрләргә анализ ясауүзенчәлекләрен кабатлау. Равил Фәйзуллинның яңача ритмика, рифма, образлар системасы тудыруын ачыклау. Мөдәррис Әгъләмов ижаты буенча хронология төзү. Шигырьләрдә кешене данлау, зурлау темасының бирелешен күзәтү.	24.05	

Әдәбият исемлеге

1. Әдәбият белеме: Терминнар һәм төшенчәләр сүзлеге. – Казан “Мәгариф”, 2007.
2. Әдәбият: татар урта гомуми белем бирү мәктәпләренең 8 нче сыйныфлары өчен дәрәслек-хрестоматия. А.Г.Әхмәдуллин, Ф.Ә.Ганиева. Казан, “Мәгариф” нәшрияты, 2006.
3. Гыймадиева Н.С. Дәрәстә һәм дәрәстән соң – Казан: Яңалиф, 2008.
4. Заһидуллина Д.Ф., Закиржанов Ә.М. Татар әдәбияты: Теория. Тарих. – Казан: Мәгариф, 2006.